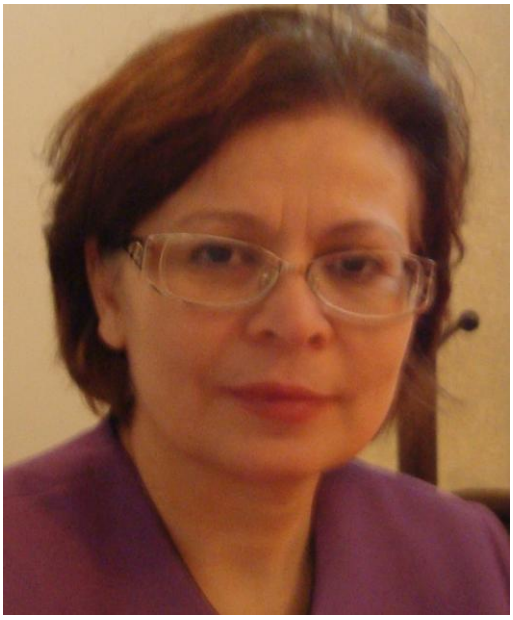

Tatiana RĂDULESCU

Născută la 7 aprilie 1954 la Sibiu. Licenţiată în filologie, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Litere, secţia română-franceză, promoţia 1978, cu lucrarea *De la Marcel Raymond la noua critică franceză*, coordonată de profesorul Mircea Martin. Profesoară de Limba şi literatura română la Colegiul Naţional *Matei Basarab* din Bucureşti.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România. Articol monografic în Dicţionarul general al literaturii române, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti 2006.

Debut revuistic, în anul 1975, în revista *Familia* din Oradea. Debut în volum în anul 1988 cu *Liniştea aerului*, versuri, în urma concursului organizat de Editura Cartea Românească, Bucureşti, lector şi coordonator poetul Mircea Ciobanu.

Activitate publicistică desfăşurată în reviste ale Uniunii scriitorilor, Viaţa Românească, România Literară, Luceafărul, Contemporanul, Poesis, Provincia Corvină, Orizont Literar Contemporan (redactor) cu poezii, eseuri, cronici şi recenzii de literatură şi arte plastice.

A primit, în anul 1989, unul din cele două premii ale Festivalului *Mihai Eminescu*, preşedintele juriului fiind academicianul Constantin Ciopraga, – *Premiul de debut* pentru volumul de versuri *Liniştea aerului* – alături de Premiul pentru întreaga activitate, acordat poetului Marin Sorescu.

A publicat, în anul 1998, volumele de versuri *Oaspetele de piatră* şi *Iluzia risipei de sine*, la Editura Eminescu, Bucureşti, lector Mariana Ionescu, dupa care au urmat:

- Publicarea, în colaborare cu poeta Magdalena Constantinescu, stabilită la München, a plachetei de versuri *Chip nevăzut* – secţiunea *Oraşul iubirii* – în anul 2001, la Editura Eminescu, Bucureşti, lector Mariana Ionescu;

- Apariţia volumului de versuri *Latinitate amară*, în anul 2008, la Editura Vinea, Bucureşti, redactor de carte Nicolae Tzone;

- Publicarea plachetei *Soare alpin* în anul 2009, la Editura Domino®, Bucureşti, lector Ana Budica;

- Apariția antologiei de autor *Provocarea poemului*, Opera Omnia Poezie Contemporană, proiect al Universității din Iași, Tipo Moldova, Iași, 2013. Șase poeme din acest volum au fost incluse în *Antologia de poezie română contemporană*, prezentare plurilingvă, Tipo Moldova, Iași, 2015;

- Publicarea volumului de versuri *Închinarea scribului* în Editura *eLiteratura*, București, 2018.

Extrase din recenzii

Sărbătoare şi limb al identităţilor. Poezia ei acoperă problematica în plină mişcare a femeii vindecate nedefinitiv de iluzie, evitând în expresie sentimentalismul...Tatiana Rădulescu îşi etalează substanţa visului cu acea ştiinţă a pictorului care distribuie cu parcimonie culorile în economia fiecărui tablou. O sărbătoare, spuneam, dar şi un relicvariu, un limb cu strictul şi necesarul sens al acestuia, de loc în cer rezervat drepţilor şi, mai ales, sufletelor copiilor fără prihană.

Limb, sau rezervaţie a celor mai bune intenţii şi înfăptuiri ideale, perfecte, impulsuri ale unei vieţi nedesăvârşite.

Sărbătoare şi limb al identităţilor posibile imaginate de ea, această carte concentrează un admirabil efort de ieşire din sine şi de contemplare din exterior, meditaţia pe alocuri tulburându-se de incertitudine, coagulându-se în descriptiv, recunoscându-se în gesturi de insaţietate feminină în eşuări emanând din neputinţa trăirii exacte şi până la capăt, pendulând între trăirea efectivă şi ideală.

Sigur, cel mai frumos poem este ultimul din sumar, intitulat Câmpiei III, dedicat, lângă altele trei, acestei complexe şi profunde forme de relief, cortegiului de simboluri plenare ce nasc din imaginea ei. Poemul este un tablou vast în care fiecare cuvânt dă nuanţă crescândă sau descrescândă spre intens, spre substanţă, spre rost, spre scop. Un tablou vast, infinit şi de neînrămat, la care se pot oricând adăuga detalii. Acest poem însumează calităţile întregului volum şi cred că reuşeşte să scape oricărei slăbiciuni formale. E un poem al tuturor poemelor, feminin, matern, cuprinzător, capabil să convingă şi să emoţioneze. Un univers secret pentru cel care vede numai suprafaţa aridă, modestă, nespectaculoasă a lumii. Asprimea evidentă este însă reversul unei tandreţi copleşitoare. Vegetaţia care emană din câmpie este poporul răzbunat al unei sete îndelungate, al unei răbdări cosmice, asumate. (**Constanța Buzea**, *Amfiteatru* – decembrie 1988 – pagina 11: Cartea de debut)

Interogaţie şi mişcare. Ceea ce surprindem în cazul acestui debut este lipsa stângăciilor proprii începutului, scriitura sigură şi, mai ales, o bună stăpânire a fluxului poetic 'surprins' într-o frază lirică de aleasă expresivitate. Fără teribilisme de ultimă oră, fără forţări imagistice şocante, Tatiana Rădulescu scrie, totuşi, o poezie 'modernă',

atributul modernităţii avându-şi sursa în, chiar, felul său de a-şi manifesta personalitatea creatoare.

Una din cheile pe care le-am putea întrebuinţa spre a pătrunde în universul liric propus de poetă ni se par a fi două versuri din poezia *Un arbore: Mişcarea să se deşerte de sine / în grave inele !* Într-adevăr întreaga materie lirică a acestui volum este mişcarea în infinitele ei ipostaze, efortul autoarei fiind acela de a o surprinde, de a o „deşerta" în cuvintele care, la rându-le, devin mişcare. Inelele nu sunt altceva decât „volutele" spunerii, ale unei supuneri încărcate de gravitatea adevărului existenţial. Întreaga plachetă stă sub semnul descoperirilor, al revelaţiilor, este un elogiu adus clipei şi, deopotrivă, duratei.

Determinarea prin nedeterminate ni se pare a fi una dintre modalităţile la care recurge cel mai des Tatiana Rădulescu pentru a-şi sonda propriul eu liric. Această modalitate nu duce, totuşi, la o încifrare a sensului, ci dimpotrivă, conferă versurilor o anumită vibraţie, producătoare de alte, tot mai adânci înţelesuri. Câteva versuri din poezia *Liniştea aerului*, cea care dă titlul volumului, sunt edificatoare în acest sens : 'O carenă despărţită / de trunchiul în care mişcarea s-a frânt / vertebră cu vertebră. / Acolo harfa încearcă puterea sângelui / în adâncime. (**Florin Costinescu**, *Contemporanul*, 1988, nr. 51, pagina 9)

Liniştea aerului. Volumul de debut al Tatianei Rădulescu ne oferă, – utilizând un limbaj poetic ce oscilează între notaţia frustă, adeseori frapantă, şi un lirism delicat, senzual chiar – două interesante trasee lirice.

Periplul poetic, ce include, adeseori, elementele unui scenariu, la nivelul gesticii, de tip ritualic, urmăreşte două coordonate fundamentale ale atitudinii creatoare.

Întâia atitudine o putem descrie ca o tentativă, aproape obsesivă, de recuperare a unui teritoriu (liric) de care poeta este continuu ispitită, spaţiu ce este marcat de semnele potenţiale ale originarului. Traseul liric pe care poeta îl reface porneşte de la re-evaluarea vechilor mituri ale creaţiunii (biblice, platoniciene, vedice), valorificate din perspective, adeseori, surprinzătoare prin asocierea simbolurilor mitologice consacrate cu simboluri inedite, rod al imaginaţiei creatoare: „Nu cred să fi pornit doar cu această / naivă fericire: / liniştea s-a creat pe sine într-o scoică, / dar scoica se deschide ca un ochi / deasupra apelor luminoase / fragilitatea fiind / primul cântec al lumii…." (*Îndoială*).

Obsesiva aspiraţie a spiritului spre zările originare se concretizează prin proiecţia unui topos interiorizat în care poate intuieşte fiinţarea unui timp etern: „Prin grâu. Prin bulgări ce torc / Somnul gliei. Curând / vor arde ciocârliile în nori. / Aer tare şi vânăt...Târziu, timpul se sparge în ţăndări în mine / încă o dată! / încă o dată! / Cine poate să îndepărteze gustul de miere şi acid / de pe buzele mele? / Norii stau smulşi peste trup / Aici e timpul de aur." (*Bucurie*).

Ca antipod liric al imaginei de mai sus se află poemul *Noiembrie '79* , poem în care se observă o schimbare radicală, am spune, a opticii lirice. Noua atitudine se remarcă prin caracterul ferm demitizant al viziunii şi prin mutaţia perspectivei asupra realităţii nude, înţeleasă ca o sursă nu mai puţin tentantă decât cea mitologică: „Şi e un păianjen devorator / greaţa ce ţi-o produce pământul acesta / paradisiac de tot / cu dovlecii lui înfloriţi / cu mirosul de duşumele spălate..."

Eul liric resimte realitatea ca un fatum inexorabil de sub zodia căruia fiinţa trebuie să se sustragă prin orice modalitate pentru a-şi salva esenţa: „Mă doare soarele înconjurat / de o reţea de sârmă ghimpată / ca şi cum sânii unei femei / ar putea fi cuprinşi într-o / plasă de fosfor crud.../ O umbră sfărâmicioasă îmi roade faţa / şi amintirea de om. / Şi sunt atât de vie şi crudă încă de viaţă! / Am rămas să invoc frumuseţea / rupând petale fierbinţi dintr-un vulcan". Soluţiile poetice de salvare a fiinţei de sub opresiunea realităţii sunt frumuseţea şi copilăria.

Dincolo de claritatea şocantă, uneori, a notaţiei şi imaginilor izvorâte din surprinderea permanentului conflict al fiinţei cu materia, soluţiile lirice identificate în fiecare poem sunt de o extremă delicateţe şi sensibilitate.

Alternanţa celor două atitudini lirice conferă poetei Tatiana Rădulescu o poziţie distinctă în cadrul poeziei celei mai noi. (***Puiu Hiticaş**, Steaua*, decembrie 1988, Cluj, pag. 53-54)

Tatiana Rădulescu, Liniştea aerului. Tatiana Rădulescu scrie o poezie al elementelor contrastante, cu nuclee semantice strict delimitate, chiar dacă – aşa cum ne-a obişnuit lirica noului val – acestea nu sunt ci foarte transparente, imediat perceptibile; zonele cel mai frecvent explorate prin această „poetică tensională" sunt interioritatea/exterioritatea („liniştea aerului" şi zgomotul asurzitor al trăirilor lăuntrice"), înălţarea/căderea (zborul păsării, formele înlănţuite, ascensionale ale arborelui, zvâcnetul şi prăbuşirea sau „amânarea" zborului), fragilitatea/agresivitatea (calmul din lăuntrul scoicii, "primul cântec al lumii" şi ţipătul, teama, agonia"); irigate discret de un flux al trăirilor erotice, poemele se dezvoltă în jurul acestor repere opozante, conturând amintita poetică tensională în scenarii lirice atent construite, definind figura eului liric: "Peste gleznele tale s-a lăsat ceaţa. / Percep cu zvâcnet contururi ce în lumini dureroase decad./Un ţărm demult uitat ne primeşte/ca o matcă îngenuncherea. / Din rană un soare tâşneşte bezmetic" (*Scenariu*). Poezia Tatianei Rădulescu din *Liniştea aerului* este una fără adjective, discursul liric constituindu-se prin "elocvenţa" substantivelor unite / despărţite de verbe precum: „arde", „decad", „taie", „se sparge", „se destramă" etc. (un titlu semnificativ e *Jurnal de obiecte*).

Cealaltă dominanţă a poeziei din *Liniştea aerului* e imaginea lumii carnavaleşti opusă singurătăţii eului, cu stridentele atât de specifice. La graniţa niciodată precisă dintre aceste spaţii se constituie figura eului liric, trăind fatalele tensiuni interioare într-un peisaj cenuşiu în aparenţa, fără personalitate, primejdios, de fapt, agresiv, casant: „Sunt la marginea oraşului unde / vibrează nervos culorile serii / Cu o eşarfă în jurul gâtului / triumf subţire, / diafană, / iar sângele îşi asmute ritmul / în coaja copacilor bruni. / Spun pentru mine : la marginea oraşului / e un incendiu suav / şi-ţi simt prin el prezenţa / precipitată. / Sunt sincronă cu toate ceasurile lumii acum / când tu te pierzi ca o clepsidră năucă în mine / şi fumegi. / Totuşi mâinile însingurate se crispează" (*Numai prezenţa*). (**Ioan Holban**, *Convorbiri literare*, Iaşi, numărul 5, mai 1989, pagina 14)

Jumătate vis şi iluzia risipei de sine. Întâmpinată favorabil de critică, cartea de debut ***Liniştea aerului***, apărută în anul 1987, la „Editura Eminescu", distinsă apoi de

Asociaţia Scriitorilor din Iaşi cu Premiul „Mihai Eminescu” pentru debut, are coerenţă mitopoetică şi forţă imagistică de sorginte expresionistă.

Distinct configurate, în virtutea schimbării unor etape de creaţie, *Oaspetele de piatră* şi *Iluzia risipei de sine*, apărute amândouă în acelaşi an,1998, la Editura "Eminescu", instituţie prestigioasă cândva, prin care destinul aşeza încă o dată creaţia Tatianei Rădulescu sub semnul poetului naţional, continuă traseul poeziei din cartea debutului.

În *Oaspetele de piatră*, poemele reflectă mozaicul straniu al existenţei, dând sugestia sfârşitului marcat de gravitatea spunerii, de unde se insinuează compasiunea şi drama. Prin tematică şi disponibilitatea receptării, autoarea se orientează înspre o estetică a urâtului, relevând „florile” răului existenţei, într-un orizont selectiv al decorului. Motivele cele mai frecvente – trupul martirizat prin propria-i condiţie, frigul, rana, masca, întunericul, descompunerea, soarele orb, străinul, dublul etc. – dobândesc valenţe simbolice, înscrise cu o căutată originalitate în perspectiva „lumii ca teatru”. Un ritual al suferinţei se adecvează unei existenţe citite în notele tragicului, însă deznodământul astfel prefigurat pare să fie doar o apocalipsă la scara redusă, confecţionată într-o viziune înclinată să perceapă îndeosebi aspectele derizorii ale vieţii cotidiene, care ar ascunde în fond o moarte lentă. Un surplus de sensibilitate dramatizează evenimentul apelând frecvent la accente expresioniste: „Te costă păgubitor de mult / curajul de-aţi inventa o identitate. / Nu poţi lua decât / o făşie de existenţă / transcrisă întotdeauna / cu sângele altuia…” (*Identificare*).

Trăind o „tandră înstrăinare” (*Jurnal de noiembrie*), poeta mărturiseşte, în compensaţie, o impresionantă sete de tandreţe, exprimată prin preluarea unui vers (motiv) arghezian, pentru a-l monta într-o variantă proprie semnificativă în privinţa condiţii umane considerată sub semnul suferinţei: „Iartă-mă, frate, am fugit de pe cruce. / Ascunde-mă în inima ta, primeşte-mă în sângele tău” (*Romanitate amară*). Prin urmare, poezia se constituie ca un dialog continuu, cu sine sau cu celălalt, martorul vieţii desemnat adeseori prin „oaspetele de piatră” care trimite între altele, la instanţă morală supremă şi înseamnă metafora structurantă a universului liric din această carte şi emblema conştiinţei revelatorii şi frustrante.

A treia carte de poeme a Tatianei Rădulescu, *Iluzia risipei de sine*, aduce o cardinală schimbare de imagine: notele dramatismului se sting, iar personajul liric, deşi aflat într-o lume contorsionată şi problematică, se configurează drept un căutător al frumuseţii care acceptă legea „risipei de a-nflori în ţărână”, aşadar nobila umilinţă a condiţiei umane. Înnoirea universului liric porneşte de la înlocuirea „oaspetelui de piatră’ cu divinitatea generoasă care cuprinde întreaga lume. Invocarea divinităţii, în tradiţia psalmilor arghezieni ai credinţei, aduce împăcarea personajului liric cu propria-i condiţie în texte care dau măsura posibilităţii autoarei: „Aştept ca foşnetul pădurii să îmi pătrundă plămadă, / proaspătă clorofilă să-mi cheme tot sângele din agonii. / Ci, Doamne, mă adună din risipă şi vii, / împacă în mine şi vânătorul şi prada”, imploră poeta, care stăruie să-şi aducă îngerii aproape, de asemenea, în bună tradiţie a „poemelor cu îngeri” din poezia noastră: „Vino aproape, îngere, / şi surpă în mine / aburindă a simţurilor cetate”. (**Mariana Ionescu**, *Saeculum*, 4/2006, pag. 12-13)

«**Frumoase exerciţii de trezie**...În limba greacă, la exerciţiu se spune „askesis”. Aşa iconarul de altădată: presimţea că *icoana* conţine logos întrupat şi ea te apropie de taina logosului întrupat. „Acum somnul aluneca de pe mine / ca pielea şarpelui gonit din Paradis”, spune Tatiana Rădulescu într-un vers revelatoriu. O altă citire a Cărţii, o versiune personală a Facerii: alungarea din Rai, nu a omului greşit, ci a şarpelui: fantasma purităţii. Primirea îngerului în casă şi în poezie este un stadiu al minţii, al sufletului. Poeta zice: „A venit îngerul la cină, lăsând să-i picure din rană must cald”.

Poezia ţinteşte pe alocuri la „spălarea de moarte” a cuvintelor; iar poetul râvneşte la acea „naştere din nou”. Am reţinut aceste note de jurnal spiritual din poezia Tatianei Rădulescu; nu-i singura trăsătură a acestui volum, dar este o trăsătura de încununare. „Scriu cu puterea mâinii mântuite”, va exclama poeta la urmă, adică va avea nădejdea „risipei senine”: risipa resimţită ca ofrandă.» (**Vasile Andru**, *Iluzia risipei de sine*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1998 **–** *Postfaţă*)

Iluzia risipei de sine. Tatiana Rădulescu surprinde în lirica sa prin contrastul vizibil dintre poezia cerebrală pe care o cultivă, ce presupune o anumită rigiditate solemnă şi un anumit pragmatism, şi accentele (dacă nu accesele) de sensibilitate şi de melancolie ce însoţesc majoritatea poemelor sale. Şi totuşi paradoxul părelnic este salutar. El stabileşte echilibrul necesar poeziei de respiraţie şi mai ales incantaţia şi armonia interioară. Poeta crede în posibilitatea artei de a cuprinde un univers tematic, esenţial şi sentimental. La ea „credo-ul” înseamnă o mărturisire, însă nu completă şi nu dintr-o dată, ci treptat. Exemplu: „Am spulberat un sanctuar de cuvinte / şi lungile ecouri le-am pipăit prin sânge” (*Zvâcniri*); „Dar timpul risipei dibuie să schimbe trăsăturile, / săpând aici cu rugini, aici cu acizi” (*Răsfrângeri*).

Dacă am începe să desluşim profesiunea de credinţă poetică (credo-ul major), ar trebui să ne raportăm la poemul *Noiembrie* cuprins abia în miezul volumului: „Niciodată nu am să plec din respiraţia mea / chiar dacă va fi să cad / sau să-mi smulg zgomote din gâtlej / cu sângele şi glota sfâşiată”. Aici respiraţia ca sens de a fi evidenţiază universul poetic al creatoarei de imagistică abstractă şi totuşi inconştient atât de palpabilă, înseamnă pe de altă parte includerea „eternei jertfe” pentru triumful momentului, aici, al cauzei poetice nedezminţite.

Poate să simtă şi un goliardism. Dar dacă este aşa, el ne apare nedisimulat. În orice caz nu hamletian, ci cert, fără echivoc, un strigăt al cărui ecou cu bună ştiinţă penetrează în spiritele cele mai subtile şi ajunge să săvârşească ritualul golirii abstractului şi al integrării în inefabil. „Toate mesajele sunt lacome de noi, dar neputincios îşi caută făgaşul printre grimase. / Acolo se găseşte în spasm permanent expresia” (*Fizionomie*). Încolo converg toate, idei şi sentimente, culori calde şi reci, lumini şi umbre şi alte zeci de antiteze spre poezia existenţială.

Pentru că, la drept vorbind, aceasta este caracteristica poeziei Tatianei Rădulescu, „poezie existenţială”, desuetă pentru unii, ultra modernă pentru alţii. Depinde cum este aşezată în ecuaţie. Şi poeta ştie să o ferească de banalităţi şi stridenţe şi deci de desuet, dar şi de formulele retorice la care recurge viaţa în rezolvarea marilor ei probleme.

Permanenta prefacere a poetei, de la un volum la altul, cu surprinzătoare teze şi antiteze de noutate semnifică zbaterea sa lăuntrică pentru eliberarea de propriile soluţii lirice...

Iluzia risipei de sine confirmă în cel mai înalt grad acest ireversibil adevăr, chiar când pe alocuri, poeta simte uneori nevoia să se întoarcă în ea însăşi la anterioarele ei avataruri. O mărturisesc versurile : "Tu planezi în orbitoare veşminte, / absorbit de visare; / o pasăre cu aripi prea grele / se-ncumetă să-ţi atingă tâmplele albe". Şi îi răspunde Tatiana Rădulescu – şi nu ca un alter ego – ci pătrunsă de propriul crez, cel din *Oaspetele din piatră*: "Tu planezi invizibil peste existenţe / tu mărşăluieşti umori îngheţate, gloduroase / Tu ai ajuns la o margine în care nimeni nu te mai zăreşte / Tu eşti livid de prezente mistuite cu frenezie".

Deşi volumul este unitar ca structură ideatică şi linie melodică, spre sfârşit registrul melodic se modifică, surprinzător, preschimbându-se într-o notă elegiacă şi de fapt transhumând spre un recviem profund şi solemn, cu accente nostalgice ca-n splendidul poem din *Variaţiuni pe o temă de Rilke*: „Şi pâinea în fărâmare sângerează / şi chipul Crucii pogorât în vin, / dă roade în lumină asprul spin / când El, Potirul vieţii, stă de pază." (**Petru Demetru Popescu**, *Poesis*, numărul 1, 1999, pagina 37-38)

Efigia ireversibilă. În poemele împreună tipărite în 1988 există o înaltă şi riscantă trăire a tinereţii care dă viziunea desprinderii plăcute şi dureroase de lumea fizică şi a intrării, printr-o criză a logicii, în metalogică şi metafizică. Evoluţia autoarei este certă şi la cote surprinzătoare, destul de rare în literatura română contemporană. Asta, deşi debutul este de o valoare respectabilă. Versuri extraordinare există în fiecare din cele trei cărţi, dar cele mai frumoase poeme sunt în *Iluzia risipei de sine.* Scenariile cosmogonice abundă : *din rană un soare tânăr ţâşneşte bezmetic* (*Scenariu*).

La graniţa dintre genuin şi savant a erosului există ritualuri de provocare a metalogicii, apoi a metafizicii precum acesta: „să torn în plumb / părul celei mai frumoase femei, / să aduci câte un cer benign / deasupra fiecărei măşti de protecţie, să captez lumina jucând în ochi / ca un izvor al mătăsii" (*Masca*).

Ceea ce cu adevărat ieşit din comun în lirica Tatianei Rădulescu: ea nu are o măsură pentru sine şi alta pentru alţii sau pentru lucruri. Viziunea ei lirică are câteva puncte coincidente cu viziunea lui Ţuculescu: „oricum ochii se înşiră / pe o rază fatidică – şi iată spectacolul cosmic / al devenirii" (*În lipsa de expresie*).

Poeta ştie că în pragul morţii se simte esenţial şi se scrie fundamental şi, în consecinţă, îşi provoacă pragul acesta: „cristale vagi şi steme palpitând / vor mima sărbătoarea / popasul rodnic se va săvârşi cu toate că încă nu mi-am strigat moartea " (*Sărbatori*).

O infinitate de cicluri senzoriale oferă întreaga poezie a T.R.; se ajunge la înstrăinare prin saturarea eului şi epuizarea percepţiilor: „înstrăinaţi de noi înşine aducem spectacolului o notă distantă".

Titlul în serie precum *Tors , Masca , Limb , Câmpiei*, denotă preocuparea autoarei de a tipări cărţi construite, cărţi de sistem, acte care reuşesc cel mai adesea bărbaţilor artişti. (**Aurelian Titu Dumitrescu***, Viaţa românească*, iulie-august 2000, nr 7-8, pag. 218 – 220)

Baletul semnelor. Poeta Tatiana Rădulescu are, neîndoielnic, o conştiinţă extrem de modernă a textului ca şi a faptului de a scrie, cu toate implicaţiile sale pline de gravitate.

Poetul erotic se supune, la rândul lui, aceluiaşi patos al derealizării din care se nutresc fabulele scripturale ale autoarei. Acum partenerul dobândeşte identitatea semnului scris sau un simplu „contur" (poate grafem), o imagine "aplatizată", născută din jocul "plinurilor", şi al "golurilor" legate de dimensiunea "alveolară" a scrierii despre care vorbesc teoreticienii textualismului.

Obsesia trecerii lumii în text, misterul (nu lipsit de conotaţii demonice) al scrierii constituie astfel în principal materia unei poezii lucide, reflexive, dar mai ales autoreflexive care refuză lirica "genuină" a etern-femininului, deplasând centrul de gravitaţie al faptului de a poetiza de la experienţa la scrierea acesteia, de unde o impresie mai deplină de autenticitate. (**Octavian Soviany**, *Chip nevăzut*, Editura *Eminescu*, Bucureşti 2001; postfaţă la secţiunea *Oraşul iubirii*)

Soare alpin. În poezia Tatianei Rădulescu amalgamează productiv cele mai diverse stări, de la reverie la dubitaţie şi revoltă, exprimate uneori frust, alteori cu o efervescenţă verbală deconcertantă. Patima coexistă cu luciditatea, sentimentalismul cu cinismul, pe un fundal cu mituri şi personaje din cultura universală. Câtă cultură atâta literatură, şi, totuşi, nimic livresc, artificios, steril. Poeta sesizează pericolul şi parează prin densitate şi tensiune în *Iarna livrescă*: „un prag trecut – cu lama e răzuită masca – / adie dinspre sânge bulboane irizând / adulmecarea hălcii posace precum iasca / amnarul să-l aprindă încearcă – şi nu blând / (...) bucoavnele's prea grele de oseminte-n pulberi! / pe dâra lor nici lacrimi, nici raze n-or să urce; / aşa că-n scăpărarea de lacăte să spulberi / averea burduşită-n nesăbuite hârce! / ce tristă-i, carnea, Doamne, şi câte cărţi citite / sub unduirea mierii ce-a curs în zori de zi! / pe pragurile iernii ajunşi, prin clipite, / să sfărâmăm în ţăndări pocale – mii şi mii!". Fervoarea rostirii intră în tiparul unei prozodii de o coloratură aproape magică prezentând inflexiuni de casandră ce jeleşte inutil pierderea unei lumi deopotrivă splendidă şi tragică.

Familiarizată cu lirica lui Rilke şi Novalis, poeta preia şi prelucrează în manieră proprie teme şi motive din creaţia celor doi poeţi romantici germani, apropiindu-şi ceva din inefabilul şi stranietatea acestora în *Variaţiuni pe teme de Rilke, Fantezii pe teme de Novalis*. Demersul nu urmăreşte să epateze, dimpotrivă, îşi reclamă originalitatea printr-un susţinut vitalism sangvin, ca în *Roşu, cât te iubesc, roşu*. (**Victoria Milescu,** *Caligraf*, 12, anul XI, nr. 123, ianuarie 2011, pag. 10)

Orașul iubirii nu aduce elemente noi sau schimbări mari de registru. Poate doar că inventarul poetei Tatiana Rădulescu e pus într-o ordine geometrică, poate şi conştiinţa extrem de modernă a textului. Şi aici titlurile se continuă în text sau sunt nişte replici la text. Visul ia o formă de evadare din prozaismul existenţei, din realitatea imediată: „Ingrop în pletele tale/propriile mele rădăcini.../cu binefăcătoare mâini.../ce cutremură formele şi le dă nume: în excelsis". Sunt şi versuri pe care şi le adresează ca pe un reproş: „Am scris SĂRBĂTORI/filtrând lumina prin cenuşă/unor oase ce vor fi fost de hoinari". Poeta pare o captivă a existenţei, precum şi limbajul său, lunecos ca un bulgăre

de zăpadă în palma fierbinte: „Aceste exerciţii, aceste vocalize / mă aruncă sigur într-o demonologie / spre a fi împresurat de fiarele seducţiei”. Mesajul unor poeme conţine repere pe care trebuie să le reaşezi într-un puzzle propriu. Sunt multe versuri în care poeta îşi regăseşte linia elegiacă, melodică, poemele devenind interesante din punctul de vedere al cititorului: „Nu ştiu cât pot / depărtările să ne unească.../ poemul rostogoleşte stânci / în aşteptarea ta”. Ea dovedeşte, deşi nu constant, maturitate în sensibilitate, poemele aflându-se într-o fază de căutare şi lenta evoluţie. O poezie cu sonorităţi delicate uneori, care, însă, brusc devine aspră, dură, aşa cum este existenţa umană, iar teza de sorginte confesivă a poetei nu exclude nici realitatea cu aspectele când plăcute, când implacabile: „atunci omul vegherii / îşi va ascuţi creionul de piatră, / atunci sacrificatorul îşi va petrece / pe cremeni / cuţitul, nu limba”. Fondul poemelor dezvoltă un metaforism amestecat cu un limbaj sentenţios care tinde să dea definiţii, să surprindă crâmpeie. Temele preferate sunt mai dificil de reperat, până alunecându-i pe mai multe suprafeţe. Ea operează mai mult cu un fel de megarealitate, are o predilecţie pentru o simbolistică acerbă, iar realităţile ce-şi fac apariţia în texte sunt nişte derivate ale simbolismului sau funciar. Face uz de asperitate, dar nu cultivă prozaismul sau derizoriul. (**Maria-Diana Popescu**, *Argeş,* 11 ianuarie 2008)

Latinitate și poezie. Lirica feminină contemporană prezintă o diversitate stilistico-tematică cu totul remarcabilă. Tatiana Rădulescu este o poetă a stărilor crepusculare, judecând după recentul ei volum, *Latinitate amară* (Ed. Vinea, Bucureşti, 2008). Artefactele sale poetice utilizează într-un mod sistematic, chiar obsesiv, teme, idei, motive şi laitmotive reprezentative pentru paleta sa expresivă.

Este poezia unui temperament sensibil, care simte nevoia de confesiune, în legătură cu problemele vechi şi insolubile care ne definesc umanitatea. Enunţurile care compun discursul liric sunt uneori formulate neutru, alteori la persoana a doua, din raţiuni de obiectivare în raport cu propriile percepţii sau experienţe (cumva în spiritul lui „eu sunt un altul”) ori datorită intenţiei / pretenţiei de a le conferi un caracter exponenţial la nivelul speţei: „îmbrăţişarea-ţi zvâcneşte din arcuire, din umăr / zăpezile în vârtej linţolii aspre ţeseau / pe unde îţi înnumeri oasele, când fără de număr / bulboanele una sub alta de lavă în abis se căscau?” (*Dincolo de bezne*).

La modul generic-sumativ, poezia Tatianei Rădulescu este o îmbinare de modernism şi de neomodernism „şaptezecist”, de bună factură, din care nu lipsesc nici elementele cultivate de generaţia optzecistă a secolului trecut. Ea se alimentează dintr-o serie de modele consacrate de istoria literară, de n-ar fi să-i amintim, din lirica românească, decât pe Blaga, Bacovia şi Nichita Stănescu, şi pe Borges (căruia i se dedică un poem româno-hispanic) din cea universală.

La fel de semnificativ este faptul că autoarea se străduieşte să transpună în versuri propria percepţie a lumii, uzând de mijloace estetice consacrate sau recurgând la variante care o reprezintă mai bine. Tehnica poetică relevă siguranţă şi discernământ deşi pare uneori destul de apropiată de dicteul suprarealist, aşa cum este cunoscut din experienţa avangardei noastre interbelice (Ion Vinea, Ştefan Roll, Saşa Pană etc.).

Nu lipsesc nici notele expresioniste, nici textele dedicate lui Bacovia (transformat în obiect de cult şi adoraţie), nici motivele poetice de ordin strict personal: „miserere pe pâine sub uşă cheia luceşte de platină grea / tu venind de departe ai măsurat zăpezile cât un munte căzând / peste inima mea" (*Cartea ţi se topeşte în cerul gurii*).

Este de remarcat de asemenea, la nivel tematic şi de expresie, caracterul omogen al volumului, care nu include versificaţii de „umplutură" şi nu coboară niciodată sub un anumit nivel, vocaţia şi experienţa poetei dovedindu-şi utilitatea.

În Parcul Circului din Capitală exista în anii 90 (poate mai există şi acum) un număr de arbori uscaţi, din care mâna unui artizan anonim scosese la iveală ipostaze bizare ale unor spirite din lumea vegetală, rod al unei fantezii mistico-creative, aspirând (poate) să exorcizare nişte trăiri obsesive prin realizarea unor forme plastice de o anumită rigoare şi disciplină a execuţiei. Un lucru asemănător, la nivel poetic, se întâmplă în volumul *Latinitate amară* cu lirica Tatianei Rădulescu, care în fiecare text accentuează expresia trăirilor personale.

Rezultatul este un corp de texte unitare şi aproximativ egale din punct de vedere valoric. Poeta înregistrează consecvent trăiri de ordin existenţial într-o manieră aproape calendaristică (dacă este să ne luăm după faptul că la finele fiecărui text este consemnată data scrierii sau rescrierii lui), fără proteste sonore excesive (în genul strigătului prelungit şi grotesc din plastica lui Edvard Munch) şi fără gesticulaţii teatrale.

Ea cultivă în mod conştient şi conştiincios o estetică a contemplaţiei stării de nedeterminare, din care nu există ieşire şi pe care se simte chemată să o surprindă sub cele mai diferite aspecte, completând imaginea lumii-cavou din lirica bacoviană, a universului apăsat de anxietate şi de însingurare din plastica expresionistă şi a genericei contradicţii dintre fiinţă şi neant din gândirea existenţialistă. Umbrele tutelare ale unor figuri de prestigiu din cultura europeană, cum ar fi Kierkegaard şi Unamuno, Sartre şi Camus, planează asupra acestei poetici a crizei existenţiale, care nu este totuşi nici anacronică, nici convenţională. (**Daniel Dragomirescu**, *Univers literar contemporan*, 2009)

Extrase din operă

Jurnal V (din volumul Oaspetele de piatră – ed. Eminescu – 1997)
Motto: *"Va veni moartea şi va avea ochii tăi"* (Cesare Pavese)

S-a ţesut din frigul acesta diamantat
un linţoliu peste zăpezi maculate;
ici-colo, hoituri încă păstrând amintirea
mişcării, a demnităţii din animal
vor hrăni viaţa viitoarelor flori, ce se vor
adăuga primăverii buchet.
Şi trec corbi, protectori ai acestui ţinut:
trec cu fală de pelerini desueţi
şi îşi înmoaie aripile în tuşul acum subţiat cu apă stătută.
Zvâcnirea câmpului sub aceste embleme

risipeşte surâsul şi îi imprimă o altă direcţie.
Rostogoleşte desfigurat oraşul
bolovani după bolovani.
Întâi, sunt ai ocării de sine, apoi ai deznădejdii.
Ridici piatra, dar taci. Căci ţinta-i atât de departe,
Încât uiţi până şi de tine. Uiţi de străfundul tău
ulcerat, prin care ar fi putut
trece cândva un aisberg de lacrimi.
Din vina tiranilor-idoli timpul şi-a făcut strune
din pielea lor tăbăcită, zăbranic.
Tu taci şi mergi mai departe, până ce uiţi
cum cutreieră moartea tot spaţiul cosit de privelişte, cum
pâinea sub crusta ei prinde a-ncolţi
ca-ntr-un pământ, SPINUL FOAMEI.

Scenariu (poezia inuguralã din *Liniștea aerului* – 1987 – Cartea românească)

Peste gleznele tale s-a lăsat ceaţa.
Percep cu zvâcnet contururi ce în
lumini dureroase decad.
Un ţărm de mult uitat ne primeşte
ca o maică îngenuncherea.

din rană un soare tânăr ţâşneşte bezmetic.

Greutatea sângelui *(Oaspetele de piatră)*

Încerc să te văd cu ochii celorlalţi,
ca un decorator pe scândurile lui, unde aşteaptă
Întemeierea de mucava să coboare pe scripete
direct în imaginaţie.
(Căci te îmblânzesc ca pe o grea obsesie
şi înteţesc pentru lumea din spatele clipei
vocaţia de a precipita în holograme
bătaia secundei umile,
amprente mici pe suprafeţe poroase).

Ai pus între minute şi cuvânt
scheletul unui zgârie-nor
ce muşcă incisiv
din registrul de sus al privirii.

Oricum, acest cadru strânge cu răbdare

un mănunchi de reţele
palpitând de greutatea sângelui.

Din ***Liniștea aerului*** (debut în volum – 1987, Cartea românească)

Masca

Să mă-nfăşor în ţipăt – mătase cu ghimpi,
să calc pe arterele electrice
în ritmul jazului.
să striez calmul cu gândul
şi sămânţă de foc
să-mi ardă pupila.

O, lup !
O, tinereţea de a fi lup !
Buimace se întretaie semnalele ploii
şi sunt atât de singur când
sentinelele adorm în şanţuri
şi noaptea vine odată cu
Bacovia
şi pleacă odată cu
Bacovia ...

Dar deschide, iubite, sunt eu
la uşa-ngheţată.

Mai presus de cuvinte (Latinitate amară – editura Vinea 2008)

din ce punct al oraşului geme şi geme chitara
eu nu mă despart de micul Paris, de încifratul meu bastion
abia te-am decodificat după ce buzele mi le-am fript cu ţigara
da e bine-ntre noi e pace şi mai presus de cuvinte
să nu ne silim să părem altceva – ochilor tăi le-am fulgerat
să ia aminte –
(marea iubire precum lumina dizolvă atom cu atom)

plopul din zare aerul tot o vibraţie
aştern tăcerii greutatea universală
pe tine scribule te invit la porţia mea de dezgust şi de graţie
vreau să refac traseul călătoriei pe tărâmul convertit
într-o iradiantă de vis portocală
toridă e orice înserare – despre tăcere tot bine poeţilor să le urezi –
cu ace de pin pe o preasulfuroasă rană

în pustiul lui făurar am să vin să gravez
(pus pe şotii un saltimbanc istoria o va silabisi
până ce colţul de iarbă ochi va ivi)

poate doar o privire magnetică va rămâne cucerită-ntru totul
de spaimele şi iluminările mele
să le silabisească la nesfârşit toată liniştea
dintre noapte şi zi
dans sabatic de iele

Canonadă (din volumul Latinitate amară)

astăzi pe asfaltul asudat de tălpi impare au căzut petale-fâşii din trupul unui poet. spun unii că lumina prea crudă îl hăcuise până la măduvă, că polenul florilor târzii îi înecase respiraţia. în oraşul invadat de dansatori berea se prelinsese până la fundaţiile imobilelor de la periferie. idile peripatetice – până când? ne-am luat fulgarinele pentru orice eventualitate ca să ne împachetăm lesturile devorate de prea plină dragoste. da. căci rămâne totdeauna ceva timp pentru socoteli grăbite. răfuieli – ca o canonadă a limbilor vulgare dintre lumi – „sermo-vulgaris". deşirare de dantele-meninge. sau poate la asta tu nu vei ajunge niciodată. poate doar cu o identitate preschimbată în timp, dar neconsemnată de nici un document.

Dor de Bacovia

dor de Bacovia dor
fabulos mă deşir în cuvinte
urmă în transluciditatea vocalelor
ce vor trece diurn în morminte

jale acoperă totul – blândul zăbranic inspiră
lacrimi strivite în suflet – carne în sine martiră
vine o zi spre iertare
plante de toamnă-mpletesc
dulceaţă cu rouă amară
pe buze ce încă iubesc

vine spre noi letargia
pleoape vă coasă vis spornic
pentru noi în colinduri Mesia
detuna-va alchemicul ornic
când străfulgerate cristalale cântă
de la sine putere-n pahare
nu-i pe lume o harpă ne-nfrântă
de vre-un cântec atavic. îmi pare –

pe un braţ înfloresc tatuaje
un frenetic tangaj mă izbeşte
vino timp într-a oului coajă
embrion în delir, vultureşte
ce clamate silabe vai câte
au premers agoniei în fine
pe obraz se-nfiripă ştiute
arabescuri vorbind de la sine.
acovia dor
fabulos mă deşir în cuvinte
urmă în transluciditatea vocalelor
ce vor trece diurn în morminte

jale acoperă totul – blândul zăbranic inspiră
lacrimi strivite în suflet – carne în sine martiră
vine o zi spre iertare
plante de toamnă-mpletesc
dulceaţă cu rouă amară
pe buze ce încă iubesc

vine spre noi letargia
pleoape vă coasă vis spornic
pentru noi în colinduri Mesia
detuna-va alchemicul ornic
când străfulgerate cristalale cântă
de la sine putere-n pahare
nu-i pe lume o harpă ne-nfrântă
de vre-un cântec atavic. îmi pare –
pe un braţ înfloresc tatuaje
un frenetic tangaj mă izbeşte
vino timp într-a oului coajă
embrion în delir, vultureşte
ce clamate silabe vai câte
au premers agoniei în fine
pe obraz se-nfiripă ştiute
arabescuri vorbind de la sine.

Profil realizat de **Nicolae VASILE**